

ความฉลาดทางดิจิทัล กับทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21

Digital Intelligence Quotient and Creativity and Innovation Skills in 21st Century

ธนวัฒน์ เจริญชา¹ สุภาณี เสงศรี²

Thanawat Jaroensa¹, Supanee Sengsr²

¹ นิสิตหลักสูตรดุขภูิบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

E-mail: thanawatj@nu.ac.th

² อาจารย์ประจำสาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

E-mail: supanees@nu.ac.th

Received: 2020-05-07 Revised: 2020-08-20 Accepted: 2020-09-20

บทคัดย่อ

ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญทักษะหนึ่งที่คุณต้องเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยทักษะนี้จะปลุกกระตุ้นการให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนเน้นทางด้านทักษะเชิงความคิดสร้างสรรค์ มีวิจารณญาณ การสื่อสารได้อย่างเหมาะสมและการทำงานร่วมกับผู้อื่นนอกจากนี้ ผู้เรียนยังต้องมีทักษะในการเลือก รู้เท่าทันเทคโนโลยีรวมถึงสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักวิธีการรับมือกับเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ รอบตัว รวมไปถึงต้องรู้วิธีการที่จะดำเนินชีวิตในยุคที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวขับเคลื่อนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็วได้อย่างปลอดภัยและเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีความสุขท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

คำสำคัญ: ความฉลาดทางดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ศตวรรษที่ 21

Abstract

Learning and innovation skills are essential for everyone for effective participation in the 21st century. These skills are important because they stimulate every learner to engage in self-directed learning, leading to creativity, effective judgment and communication, as well as collaboration. The skills enable individuals to be technology conscious, including its effective utilization in the ever-changing world, and to ultimately contribute adequately to the digital citizenship, that is powered by technology.

Keywords: Digital Intelligence Quotient, Creativity and innovation skills, 21st Century

บทนำ

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skill) คือ ทักษะต่าง ๆ ที่บุคคลควรจะต้องมีเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีอยู่ด้วยกันหลายด้านแต่ทักษะที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษามากที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ถือเป็นทักษะสำคัญสำหรับการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาในการเข้าสู่โลกของการทำงานในปัจจุบันบนโลกที่มีการแข่งขันสูงและต้องปรับตัวให้เข้ากับยุคเทคโนโลยี โดยทักษะที่สำคัญในปัจจุบัน คือ ทักษะทางสังคมและอารมณ์ (Social & Emotional Skills) ซึ่งเป็นทักษะที่ต้องนำมาใช้ในการจัดการกับปัญหาหรือความท้าทายที่ต้องเจอในชีวิต ซึ่งความท้าทายเหล่านั้นเมื่อเทียบกับความท้าทายในอดีตจะมีความซับซ้อนขึ้น โดยกลุ่มทักษะนี้จะเป็นทักษะสำคัญที่ใช้ร่วมกันในการวิเคราะห์ปัญหา (Critical Thinking) ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creativity) รวมถึงความสามารถในการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่น (Communication & Collaboration) เพื่อแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน กลุ่มทักษะนี้มักถูกเรียกรวม ๆ ว่า ทักษะ 4Cs จัดได้ว่าเป็นทักษะหลักที่ทำให้มนุษย์มีความสามารถเหนือคอมพิวเตอร์หรือเรียกได้ว่าเป็นสิ่งที่คอมพิวเตอร์ยังไม่สามารถทำได้ในเร็ว ๆ นี้ นั่นเอง [1]

การจัดการศึกษาในยุค Thailand 4.0 เป็นการจัดการศึกษาที่ต้องสร้างให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่มีอยู่รอบตัวมาบูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้หรือนวัตกรรมใหม่ขึ้นมา การสนับสนุนด้านการศึกษาที่ต้องมีการพัฒนาการศึกษาโดยการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้และการเชื่อมโยงเทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรมให้ส่งเสริมและกำหนดเป็นทิศทางรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมที่ใช้ช่องทางการสื่อสารด้านเทคโนโลยีและองค์ความรู้ที่ต้องนำนวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกช่วงวัย เช่น การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยีด้านการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีด้านการแพทย์ การใช้เทคโนโลยีในการประกอบธุรกิจ เป็นต้น โดยผู้เรียนต้องมีทักษะในการเลือกและรู้เท่าทันเทคโนโลยีรวมทั้งใช้เทคโนโลยีได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ [2] รู้จักวิธีการรับมือกับ

เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ รอบตัว รวมไปถึงต้องรู้วิธีการที่จะดำเนินชีวิตในยุคดิจิทัลได้อย่างปลอดภัยและเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีความสุขโดยมีเทคโนโลยีเป็นตัวขับเคลื่อน ทั้งนี้ผู้เรียนแต่ละบุคคลมีวิธีการใช้งานสื่อดิจิทัลแตกต่างกันไป ซึ่งการใช้งานเทคโนโลยีดังกล่าวผู้ใช้ควรตระหนักถึงความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Intelligence Quotient) หรือ DQ โดยความฉลาดทางดิจิทัล คือ ชุดของความสามารถด้านการรับรู้สติปัญญาอารมณ์และสังคมที่จะทำให้คนในยุคดิจิทัลสามารถเผชิญหน้ากับความท้าทายและปรับตัวให้เข้ากับยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม [3] การจะเป็นพลเมืองดิจิทัลอย่างมีคุณภาพนั้น ต้องมีชุดทักษะและความรู้ทั้งในเชิงเทคโนโลยีและการคิดขั้นสูง หรือที่เรียกว่า ความรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) เพื่อใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารในโลกออนไลน์ รู้จักป้องกันตนเองจากความเสียหายต่าง ๆ เข้าใจถึงสิทธิ ความรับผิดชอบ และจริยธรรมที่สำคัญในยุคดิจิทัล และใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตได้อย่างสร้างสรรค์

บทความนี้ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอในประเด็นความฉลาดรู้ทางดิจิทัลกับทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21

ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21

ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม เป็นหนึ่งในทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ จัดเป็นทักษะเชิงประยุกต์ (Apply skills) ที่ต้องผสมผสานทักษะต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เน้นอยู่บนพื้นฐานความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารและความร่วมมือ [4] การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบที่ผู้เรียนร่วมกันสร้างความรู้เอง และเรียนรู้แบบเป็นทีม จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะของตนเองในด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมได้ตลอดชีวิต การบ่มเพาะทักษะนี้สามารถทำได้โดยการฝึกตั้งคำถาม ซึ่งการตั้งคำถามที่ถูกต้องสำคัญกว่าการหาคำตอบ ผู้สอนจึงต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถามที่แปลกใหม่ ทำการค้นคว้า ทดลองหรือพิสูจน์เพื่อตอบคำถาม การจัดการเรียนรู้ในทุกกิจกรรมควรมีการชวนให้ผู้เรียนตั้งคำถาม และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ว่าคำถามที่ถูกต้องเป็นอย่างไรที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดขึ้น การพัฒนาอุปนิสัยและการเตรียมให้ผู้เรียนพร้อมสำหรับโลก คือ การสอนให้รู้วิธีใช้ ประมวลผลความรู้ และรู้วิธีการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น เพราะไม่ว่าจะใช้เทคโนโลยีใดทุกคนก็ยังคงต้องมีความร่วมมือกันทำงานร่วมกันเป็นทีม การเรียนรู้ทักษะในการเรียนรู้ (Learning how to learn หรือ Learning Skills) และเรียนรู้ทักษะในการสร้างการเปลี่ยนแปลงไปในทางดีขึ้น (นวัตกรรม) ประกอบด้วยทักษะย่อย ๆ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 4Cs ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 4 ด้าน

ที่	ทักษะ	ตัวบ่งชี้
1	การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation)	<ul style="list-style-type: none"> - คิดนอกกรอบและสามารถนำมาต่อยอดได้ - มีกระบวนการคิดเปิดกว้าง เป็นตัวของตัวเองไม่ซ้ำใคร (Originality) - สามารถมองหาโอกาสและประเมินความเป็นไปได้ - ถ่ายทอดความคิดให้ผู้อื่นเข้าใจได้และยอมรับมุมมองผู้อื่นอย่างใจกว้าง - สามารถต่อยอดไอเดียความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นรูปธรรม
2	การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving)	<ul style="list-style-type: none"> - คิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหาเองได้ - ช่างสังเกต มองเห็นปัญหา ตั้งคำถาม - อธิบายเหตุและผลตามสถานการณ์และมุมมองที่หลากหลายได้ มองภาพรวมเพื่อไปสู่ผลลัพธ์ปลายทางจากระบบที่ซับซ้อนออก - ประเมินและตัดสินใจจากการสังเกต หาข้อมูลที่หลากหลายและหาหลักฐานข้อพิสูจน์ได้ - ถอดบทเรียนความรู้ ข้อเสนอแนะหรือสิ่งที่ควรปรับปรุงจากประสบการณ์ - แก้ไขปัญหาด้วยวิธีที่ต่างไปจากเดิมหรือรู้จักประยุกต์หนทางแก้ไขปัญหามาใช้กับเรื่องใหม่ได้
3	การสื่อสารชัดเจนมีประสิทธิภาพ (Communication Clearly)	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อสารได้ถูกต้องเหมาะสม - มีทักษะการพูด เขียน และสื่อภาษากายได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เช่น เพื่อแจ้งข่าว สอน โน้มน้าว หรือปลุกกระตุ้น - รับข้อมูลและตีความหมายได้ถูกต้อง รวมถึงนำเสนอต่อผู้อื่นได้ชัดเจน - ปรับใช้สื่อและเทคโนโลยีให้เหมาะกับจุดประสงค์ และสามารถประเมินประสิทธิภาพของแต่ละสื่อได้ - สื่อสารได้ในทุกบริบทที่แตกต่างหลากหลาย (รวมถึง ใช้ภาษาได้มากกว่า 1 ภาษา)
4	การทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaborated with Others)	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ มีความยืดหยุ่น ทำงานเป็นทีมเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกัน - ยอมรับความสามารถและความแตกต่างของปัจเจกบุคคลควบคู่ไปกับการมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ความฉลาดทางดิจิทัล 8 ด้าน ในระดับพลเมืองดิจิทัล

ความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship) เป็นพลเมืองที่มีความสามารถในการใช้อินเทอร์เน็ตในการบริหารจัดการ ควบคุม กำกับตน รู้ผิดรู้ถูก และรู้เท่าทัน เป็นบรรทัดฐานในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบ เรียนรู้ที่จะใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด และปลอดภัย พลเมืองดิจิทัลจึงต้องตระหนักถึงโอกาสและความเสี่ยงในโลกดิจิทัล เข้าใจถึงสิทธิและความรับผิดชอบในโลกออนไลน์ [5] ความเป็นพลเมืองดิจิทัล นับเป็นมาตรฐานหนึ่งด้านทางเทคโนโลยีการศึกษาในยุค Thailand 4.0 ผู้สอนต้องบ่มเพาะให้ผู้เรียนสามารถแสดงความเข้าใจประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม และความเป็นมนุษย์ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และปฏิบัติตนอย่างมีจริยธรรมตามครรลองกฎหมายให้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างปลอดภัย ถูกกฎหมาย ซึ่งมีความสำคัญในทักษะแห่งการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 บทความนี้จะกล่าวถึงทักษะ 8 ด้านของความฉลาดทางดิจิทัลในระดับพลเมืองดิจิทัล ซึ่งเป็นความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อในรูปแบบที่ปลอดภัย รับผิดชอบ และมีจริยธรรม สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้ [6]

ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง (Digital Citizen Identity) ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการสร้างและบริหารจัดการอัตลักษณ์ที่ดีของตนเองไว้ได้อย่างดีทั้งในโลกออนไลน์และโลกความจริง

ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว (Privacy Management) ผู้เรียนต้องมีดุลพินิจในการบริหารจัดการข้อมูลส่วนตัว โดยเฉพาะการแชร์ข้อมูลออนไลน์เพื่อป้องกันความเป็นส่วนตัวทั้งของตนเองและผู้อื่น

ทักษะในการคิดวิเคราะห์มีวิจารณญาณที่ดี (Critical Thinking) ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์แยกแยะระหว่างข้อมูลที่ถูกต้องและข้อมูลที่ผิด ข้อมูลที่มีเนื้อหาดีและข้อมูลที่เข้าข่ายอันตราย ข้อมูลติดต่อทางออนไลน์ที่น่าตั้งข้อสงสัยและน่าเชื่อถือได้

ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ (Screen Time Management) ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการบริหารเวลาในการใช้อุปกรณ์ยุคดิจิทัล รวมไปถึงการควบคุมเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างโลกออนไลน์และโลกภายนอก

ทักษะแห่งการรับมือโลกออนไลน์ (Cyberbullying Management) ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการรับรู้และรับมือการคุกคามข่มขู่บนโลกออนไลน์ได้อย่างชาญฉลาด

ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้ใช้งานมีการทิ้งไว้บนโลกออนไลน์ (Digital Footprints) ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการเข้าใจธรรมชาติของการใช้ชีวิตในโลกดิจิทัลว่าจะหลงเหลือร่องรอยข้อมูลทิ้งไว้เสมอ รวมไปถึงเข้าใจแพลตฟอร์มที่อาจเกิดขึ้น เพื่อการดูแลสิ่งเหล่านี้อย่างมีความรับผิดชอบ

ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ (Cybersecurity Management) ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการป้องกันข้อมูลด้วยการสร้างระบบความปลอดภัยที่เข้มแข็ง และป้องกันการโจรกรรมข้อมูลหรือการโจมตีทางออนไลน์ได้

ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Empathy) ผู้เรียนต้องมีความเห็นอกเห็นใจ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นบนโลกออนไลน์

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของความฉลาดทางดิจิทัล

24 สมรรถนะทักษะดิจิทัลในศตวรรษที่ 21

ในสังคมปัจจุบันเทคโนโลยีไม่ได้มีบทบาทเพียงแค่อำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตและการสื่อสารของคนในสังคมเท่านั้น แต่ยังเข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มุมมอง วิธีคิด ทักษะคิด ค่านิยมทางสังคม และวัฒนธรรมของผู้ใช้อีกด้วย [7] ทำให้ผู้เรียนในยุคดิจิทัลจึงมีมุมมองความคิดที่แตกต่างกันไป สถาบันการศึกษาต้องเตรียมทักษะให้ผู้เรียนมีความพร้อมให้มากกว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน การรู้เท่าทันสื่อ การรู้เท่าทันเทคโนโลยี ความเป็นผู้นำ การทำงานให้มีประสิทธิภาพ และการเข้าสังคม และทักษะที่ต้องเพิ่มเข้ามาเป็นอย่างยิ่ง ได้แก่ การเสฟสื่อออนไลน์ การหาข้อมูลร่วมกับผู้อื่นทางออนไลน์ การคัดกรอง Fake News และการใช้ชีวิตอย่างสมดุลบนโลกดิจิทัล เป็นต้น การทำให้ผู้เรียนมีความฉลาดทางดิจิทัลร่วมกับการมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับความท้าทายกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในอนาคตโดยสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้บนพื้นฐานของการเป็นพลเมืองดิจิทัลโดยการมีทักษะ 8 ด้าน 24 สมรรถนะ [3] สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

8 DIGITAL SKILL & 24 COMPETENCIES

ภาพที่ 2 ทักษะดิจิทัล 8 ด้าน 24 สมรรถนะที่ควรสอนในยุค Thailand 4.0

อัตลักษณ์ดิจิทัล (Digital Identity) คือ ความสามารถในการสร้างและจัดการตัวตนออนไลน์ของผู้ใช้งาน การรับรู้ตัวบุคคลในสื่อออนไลน์ และการมีส่วนร่วมในการจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสื่อออนไลน์ ทักษะนี้ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

- การเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizen)
- การเป็นผู้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ดิจิทัล (Digital Co-Creator)
- การเป็นผู้ประกอบการดิจิทัล (Digital Entrepreneur)

การใช้ดิจิทัล (Digital Use) คือ ความสามารถในการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลและสื่อดิจิทัล รวมทั้งการควบคุมการใช้งานเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างชีวิตออนไลน์และออฟไลน์ และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นผ่านชุมชนออนไลน์ ซึ่งทักษะนี้ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

- การบริหารจัดการเวลาในการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล (Screen Time)
- สุขภาวะดิจิทัล (Digital Health)
- การมีส่วนร่วมในชุมชน (Community Participation)

ความปลอดภัยดิจิทัล (Digital Safety) คือ ความสามารถในการบริหารจัดการความเสี่ยงใน

โลกออนไลน์ เพื่อหลีกเลี่ยงและลดความเสี่ยงในการใช้งานสื่อดิจิทัล เช่น การถูกกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต การนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมหรือมีความรุนแรง และการเผยแพร่ภาพอนาจารในเว็บไซต์ เป็นต้น ซึ่งทักษะนี้ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

- พฤติกรรมที่มีความเสี่ยง (Behavioral Risk)
- เนื้อหาที่มีความเสี่ยง (Content Risk)
- การติดต่อที่มีความเสี่ยง (Contract Risk)

การรักษาความปลอดภัยดิจิทัล (Digital Security) คือ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสมสำหรับการปกป้องข้อมูลของตนเอง และการตรวจสอบการคุกคามในโลกออนไลน์ เช่น การโจรกรรมข้อมูลและหลอกลวง เป็นต้น ซึ่งทักษะนี้ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

- การปกป้องรหัสผ่าน (Password Protection)
- การรักษาความปลอดภัย ในอินเทอร์เน็ต (Internet Security)
- การรักษาความปลอดภัยในโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Security)

ความฉลาดทางอารมณ์ดิจิทัล (Digital Emotional Intelligence) คือ ความสามารถในการเอาใจใส่และเห็นอกเห็นใจผู้อื่นในการใช้สื่อดิจิทัล รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทางด้านอารมณ์และสังคมกับผู้ใช้งานออนไลน์อื่น ๆ ซึ่งทักษะนี้ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

- การเอาใจใส่ (Empathy)
- การควบคุมอารมณ์ (Emotional Regulation)
- การตระหนักถึงอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Awareness)

การสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) คือ ความสามารถในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่นผ่านเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล รวมไปถึงการไม่ทิ้งร่องรอยการกระทำต่าง ๆ ของตนเองในสื่อดิจิทัล ซึ่งทักษะนี้ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

- การทิ้งร่องรอยดิจิทัล (Digital Footprint)
- การสื่อสารออนไลน์ (Online Communication)
- การร่วมมือออนไลน์ (Online Collaboration)

การรู้เท่าทันดิจิทัล (Digital Literacy) คือ ความสามารถในการค้นหา การใช้ประโยชน์ การประเมิน การสร้างเนื้อหา และการแบ่งปัน รวมถึงการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อดิจิทัล ซึ่งทักษะนี้ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

- การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)
- การสร้างเนื้อหา (Content Creation)
- การคิดเชิงคำนวณอย่างมีระบบ (Computational Thinking)

สิทธิดิจิทัล (Digital Rights) คือ ความสามารถในการเข้าใจ การรักษาสิทธิส่วนบุคคลตามสิทธิทางกฎหมาย รวมทั้งทรัพย์สินทางปัญญา และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อดิจิทัล ซึ่งทักษะนี้ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

- ความเป็นส่วนตัว (Privacy)
- สิทธิทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Rights)
- เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (Freedom of Speech)

สรุป

ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม เป็นทักษะพื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนในศตวรรษที่ 21 ต้องได้รับ จุดเน้นของทักษะนี้อยู่บนพื้นฐานแห่งการสร้างสรรค การคิดแบบมีวิจารณญาณ การสื่อสาร และการมีส่วนร่วมในการทำงาน ทั้งนี้ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องมีการผสมผสานการมีความฉลาดทางดิจิทัล ซึ่งถือเป็นทักษะร่วมของทุกคนในสังคม ได้แก่ เอกลักษณ์พลเมืองดิจิทัล การบริหารจัดการเวลาบนโลกดิจิทัล การจัดการการกลั่นแกล้งบนโซเชียล การจัดการความปลอดภัยบนระบบเครือข่าย การจัดการความเป็นส่วนตัว การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ร่องรอยทางดิจิทัล ความเห็นอกเห็นใจและสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นทางดิจิทัล หากบุคคลมีการผสมผสานทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมและความสามารถทั้ง 8 ประการของความฉลาดทางดิจิทัลจะทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในการบริหารจัดการตนเอง รู้ผิดรู้ถูก และรู้เท่าทันสื่อ เป็นบรรทัดฐานในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลการเรียนรู้ที่เหมาะสม เรียนรู้ที่จะใช้เทคโนโลยีในการสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างชาญฉลาด และปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง

- [1] ณะวัชร จริยะภูมิและพัลลภ พิริยะสุวรรณ. (2558). รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21. วารสารปัญญาภิวัฒน์. ปีที่ 7 ฉบับที่ 3. 292-302.
- [2] พรชัย เจดามา, เมธิญ กิจระการ, ไพฑูรย์ พิมพ์ดี, กลวัชร วังสะอาด, อัครพงศ์ สุมาตร์, และเจริญ สุขทรัพย์. (2559). [ออนไลน์]. การพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21 The Development Education Issue of Thailand 4,0 towards 21st Century. [สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2563]. จาก https://www.kroobannok.com/news_file/p81770280746.pdf
- [3] Park, Y. (2016). 8 digital skills we must teach our children. Retrieved February 20, 2020, From <https://www.weforum.org/agenda/2016/06/8-digital-skills-we-must-teach-our-children>
- [4] บุญชนก ธรรมวงศา. (2561). [ออนไลน์]. 4CS : สี่ทักษะการเรียนรู้ที่ควรมี ฝึกกันได้ และไม่ต้องใช้พรสวรรค์. [สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2563]. จาก <https://thepotential.org/2018/10/19/4cs-for-21st-century-learning/>.
- [5] ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล. (2562). [ออนไลน์]. ความฉลาดทางดิจิทัล (Digital intelligence). [สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2563]. จาก <https://www.scimath.org/article-technology/item/10611-digital-intelligence>
- [6] สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.). (2559). [ออนไลน์]. ความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Intelligence: DQ) ที่จำเป็นสำหรับเด็กในศตวรรษที่ 21. [สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2563]. จาก <http://www.qlf.or.th/Home/Contents/1137>
- [7] รุตินัน บุญภาพ คอมมมอน. (2556). บทบาทของสื่อใหม่ในการสร้างค่านิยมทางสังคมและอัตลักษณ์ของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.